

РЕШЕНИЕ

№ 449

гр. София , 29.04.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ в публично заседание на петнадесети април, през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател:	Елизабет Петрова
Членове:	Катерина Рачева Мария Райкинска

при участието на секретаря Диана В. Аначкова
като разгледа докладваното от Мария Райкинска Въззивно гражданско дело
№ 20201000503121 по описа за 2020 година

Производството е по реда на чл. 258 - чл. 273 ГПК.

С решение № 3327/04.06.2020 г. по гр.д. № 7426/2019 г. на СГС, I-29 състав са отхвърлени предявените от „Артекс Златен век“ ООД, ЕИК 175376051, и „Артекс инженеринг“ АД, ЕИК 175155346 против Н. Н. В., ЕГН ***** искове с правно основание чл. 45, ал. 1 от ЗЗД за заплащане на всеки сумата от по 50000 лева, представляваща обезщетение за претърпени от тях неимуществени вреди, изразяващи се в накърняване на репутацията и търговското им име от клеветнически и обидни твърдения чрез изявленията: „Според мен Артекс се ползват с политически протекции. Доказателството е, че те нямат валидно строително разрешение“, направено в предаването „Тази събота и неделя“ по БТВ на 23.03.2019 г.; над тях има „разпънат политически чадър“, направено пред електронната медия BIG5 на 25.03.2019 г., и „... бих се зарадвал, ако един ден им дадат на Артекс да построят един огромен блок на остров Белене, 200 етажа, ако искат, и там да раздадат безплатно на всички политици по един апартамент - с най-голямо удоволствие, и с мост само към Румъния“ и „Ще направят един квантов реактор да ги гони комарите и това е“, направено в предаването „Тази събота и неделя“ по БТВ на 06.04.2019 г.

Ишците „Артекс Златен век“ ООД и „Артекс инженеринг“ АД са депозирали въззивна жалба вх. № 56186/19.06.2020 г., с която обжалват изцяло първоинстанционното решение. Считат, че същото е постановено при съществени нарушения на съдопроизводствените правила и при неправилно приложение на материалния закон. Неправилно СГС приел, че направените от ответника изказвания не излизат извън конституционно установените и предвидени в ЕКЗПЧОС рамки на свободата на словото (чл. 39 от Конституцията и чл. 10 ЕКЗПЧОС) и представляват единствено негови негативни оценки по отношение на ишците и ситуацията в страната

като цяло, но не и обидни или клеветнически твърдения. Тези изводи били в противоречие с разбиранията относно изявления с обиден или клеветнически характер, залегнали в редица решения на ВКС. Не можело да бъде споделен изводът, че изказванията на ответника за наличие на политически чадър, разпънат над ищците е само негативна лична оценка, а не твърдение за факт, който не е доказан от ответника и поради това съставлява обида или клевета. Съдът неправилно кредитирал показанията на свидетеля М. Б. в тази връзка, въпреки наличие на предпоставките на чл. 172 ГПК и въпреки противоречието им с други събрани по делото доказателства. Съдът игнорирал контекста на някои реплики. Не си съставил лично мнение относно интервюто на ответника от 06.04.2019 г. като не допуснал оглед на запис на това интервю, а само заключение на вещо лице компютърен специалист, който транскрибирал словесните реплики на участниците в интервюто, което заключение обаче не предавало тона, позата, жестовете, насмешливостта и изобщо цялостното поведение на ответника. Поддържа твърденията си, че с направените от ответника осмиващи, клеветнически и уронващи репутацията на ищците твърдения, системно афиширани пред медиите, ответникът е извършил противоправно вредоносно деяние, от което на ищците са причинени както имуществени, така и неимуществени вреди. Моли да бъде отменено обжалваното решение и да бъде постановено друго, с което Н. Н. В. да бъде осъден да им заплати по 50 000 лева – обезщетение за претърпени от ищците неимуществени вреди от накърняване на тяхната репутация и добро име в публичната сфера, ведно със законната лихва от предявяване на иска до окончателното изплащане на обезщетенията.

Ответникът Н. Н. В. е депозирал отговор на въззивната жалба, с който оспорва основателността ѝ.

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението и по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата. Следователно относно правилността на първоинстанционното решение въззивният съд е обвързан и следва да се произнесе в рамките на наведените от страните оплаквания, като обаче следва служебно да провери спазването на императивни материалноправни разпоредби, приложими към спора (така т. 1 от тълк. решение № 1/2013г. по тълк.д. № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК).

Настоящият съдебен състав намира, че обжалваното решение е валидно и допустимо. Във връзка с правилността, като взе предвид наведените във въззивната жалба пороци на атакувания акт и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Ищците „Артекс Златен век“ ООД и „Артекс инженеринг“ АД твърдят в исковата си молба, че участват в изграждането и контрола на строеж в собствен на „Артекс Златен век“ ООД поземлен имот, известен в публичното пространство като проект „Златен век“. Твърдят още, че ответникът Н.В. направил изявления с обидни и клеветнически твърдения за дружествата, включени в групата дружества Артекс, част от която са и ищците, чрез изявления в интервю в предаването „Тази събота и неделя“ по БТВ на 23.03.2019 г., сред които и: *„Според мен Артекс се ползват с политически протекции. Доказателството е, че те нямат валидно строително разрешение“*. Такива изявления направил и пред електронната медия BIG5 на 25.03.2019 г., като в статия, публикувана там било посочено: *„Артекс“ работи с протекции и строежът в „Лозенец“ е незаконен*“, като се твърдяло наличие на *„разпънат политически чадър“*.

По-късно, отново в предаването „Тази събота и неделя“ по БТВ на 06.04.2019 г. той казал: „... бих се зарадвал, ако един ден им дадат на Артекс да построят един огромен блок на остров Белене, 200 етажа, ако искат, и там да раздадат безплатно на всички политици по един апартамент - с най-голямо удоволствие, и с мост само към Румъния“ и „Ще направят един квантов реактор да ги гони комарите и това е“. Ищците сочат, че тези неверни твърдения станали достояние на широк кръг лица, като внушавали участие на Артекс в схеми с търговия с влияние и корупционни модели и били осмиващи и уронващи добрата търговска репутация и търговско име на дружествата, едно от които изграждало търговската си репутация повече от 20 години, като им създавали несъответстващ на действителното положение негативен образ в публичната сфера, включително и на качествата на разработвания от тях проект. Претендират обезщетения от по 50 000 лева като компенсация на твърденията от тях неимуществени вреди, заедно със законната лихва от предявяване на исковата молба и разноските по производството.

Ответникът Н. Н. В. е депозирал отговор на исковата молба, в който оспорва предявените искове, възразявайки че съобразно националния правопорядък и юриспруденция юридическите лица нямат право на обезщетение за неимуществени вреди поради спецификата на неимуществените вреди и липсата на сетивност при юридическите лица и в частност при търговските дружества и че исковата молба съдържа неясни и взаимно изключващи се твърдения, като казаното от него не съдържало унижителни епитети и съждения, цинични сравнения и позорни обстоятелства, а и обидата и клеветата биха могли да засегнат само конкретна личност – неговата самооценка (чест и достойнство) и обществена оценка (добро име), каквато личност дружествата не са. Поддържа, че изявленията му пред други граждани и медии са негово субективно мнение по процесните въпроси, един от които -разрешението за строеж е много дискуссионен и представлява интерес за широката общественост, и възплаща свободата на словото, а и изказаното от него за „политически чадър“ е израз на негово възприятие на думите „.... и политиците са с нас“ на лице, свързано с дружествата, станали известни преди това с медийни публикации на придобилия публичност като „Апартаментгейт“ скандал и които дружества следвало да търпят по-голяма толерантност към критика от частните лица. Моли исковете да бъдат отхвърлени като неоснователни.

В подкрепа твърденията на страните по делото са събрани писмени доказателства, изслушани са свидетели, приет е запис на изказванията на ответника на технически носител – флашка, изслушани са заключения на СТЕ, чрез които съдържанието на сочените в исковата молба предавания и статии са свалени от вещото лице на хартия.

Между страните не се спори, а и се установява от събраните писмени доказателства – договори, че ищцовите дружества участват в изграждането на сграда, известна като „Златен век“ в гр. София, кв. Лозенец, както и че Н.В. е направил посочените в исковата молба изявления пред медиите.

Видно от представените по делото грамоти, сертификати и други отличия и от удостоверения за периода 2007 г. – 2019 г., ищцовите дружества са с висока репутация в своя бранш, като са получавали признание за осъществявани от тях проекти и проявени ефективност, качество и иновации в областта на строителството и архитектурата, включително и за подпомагане на развитието на тези области чрез участие в различни неправителствени сдружения и делегации.

Видно от представени препис-извлечения от статии на различни медии,

електронна кореспонденция и свидетелските показания на М. Б., се установява, че е бил създаден от граждани Инициативен комитет Лозенец, чийто членове са също ответникът Н. В. и свидетеля М. Б. и чието предназначение е било да изрази протест и несъгласие с вида и най-вече с височината на строежа Златен век в кв. Лозенец в гр. София. С тяхно участие са били проведени две телевизионни интервюта в предаването „Тази събота и неделя“ на телевизия БТВ, излъчени съответно на 23.03.2019 г. и 06.04.2019 г., които, видно от справка от 27.01.2020 г., били гледани от повече от 370 000 души. Телевизионните интервюта били озаглавени съответно „Адвокат: Артекс се ползват с политически протекции“ и „Битката срещу сградата Златен век: Само временно ли е спряно строителството?“, като са коментирали теми във връзка със строежа на Златен век и сезирането на съда от изпълнителния комитет поради бездействие на ДНСК за спиране на неговото изпълнение, както и спирането на строежа от ДНСК заради констатирани несъответствия на част от изпълнението му с одобрените за него строителни книжа.

При проведеното на 23.03.2019 г. телевизионно интервю на зададени въпроси от водещата относно обстоятелството, че Ц. Ц. си е купил апартамент от сграда на „Артекс“, а в същото време е писал до кмета Ф. с искане да бъде проверен небостъргача, който строи тази фирма и за наличието на доказателства, че фирма Артекс се ползва с политически протекции, ответникът Н.В. е отговорил: „... не мога да го обясня, но ... всеки има право да си купува апартамент, откъдето иска и в зависимост от възможностите му. ... това, което буди за мен притеснение е, че наистина аз виждам, че фирмата ... се ползва с протекции ... Нормален човек не може да си направи барака в двора без да му дойдат и да му направят акт от общината. А тези хора строят вече повече от.. около две години, малко по-малко от две години, без строително разрешение доказателство е фактът, че те нямат строително разрешение, валидно към момента ...“ „Нали, аз не мога да кажа, че този и този човек протектират Артекс. Но мога да кажа, че в мен остава впечатлението, и това е мое мнение, че тази фирма работи със, с някаква защита и протекция, която не е еднаква за всички строители“.

Заглавието на телевизионното интервю и части от изявленията на ответника в интервюто, включително и извън посочените такива, са възпроизведени в публикации на електронни медии от същата дата, като banker.bg, clubz.bg и frognews.bg, станали също достъпни за неограничен брой читатели, а част от тях съответно с 2532 и 3512 прочитания, видно от представените преписи и заключението на основната съдебно-техническата експертиза.

На 06.04.2019 г. било излъчено второто телевизионно интервю в предаването на телевизия БТВ, в което като представители на инициативния комитет заедно с ответника Н.В. са взели участие М. Б. и В. Т.. В разговора се обсъжда обстоятелството, че премиерът е спрял строежа на 34 етажна сграда в центъра на София. М. Б. сочи, че му се е обадил лично премиера да му каже за спирането на строежа и че публично кмета Ф. е заявила, че строителното разрешение на строежа е изтекло. Обсъждат се и действията на ДНСК по случая преди и след намесата на премиера. Пояснява се защо е сформиран инициативния комитет и какви са неговите искания. В това интервю ответникът Н.В. е отговорил на зададения им въпрос дали ще бъде разпуснат Инициативният комитет така: „Битката продължава, докато не постигнем нашите искания, които са: спиране на строителството, коригиране на проекта, намаляване на височината, оставката на Й. и на Н.. И нали мога да кажа, нали от мен лично. Бих се зарадвал, ако един ден им дадат на Артекс да построят един огромен блок на остров Белене. Двеста етаж, ако искат. И там да раздадат безплатно на всички

политици по един апартамент, с най-голямо удоволствие и мост само към Румъния“ и „ ... ще направят един квантов реактор да ги гони комарите и това е. “

Между двете предавания ответникът Н.В. е имал интервю и пред електронната медия BIG5, статиите на страницата на която са били достъпни за потребители на Европейския съюз и САЩ. Процесната статия с интервюто на ответника от 25.03.2019 г. е озаглавена *„Адв. Н.В. пред BIG5: Артекс се ползва с протекции и строежът в Лозенец е незаконен“*. На зададените му въпроси какво го притеснява като гражданин и юрист в строежа и дали закономерно идвал Апартаментгейт (за който по делото са представени препис-извлечения от статии от 22.03.2019 г., публикувани в интернет сайтове www.gospodari.com, standartnews.com и frognews.bg, и прието заключение на съдебно-техническа експертиза) ответникът е отговорил, че *„Това, което ни притеснява основно ... е, че строителството на блока на ул. Златен рог се извършва без строително разрешение и нито една институция – особено отговорните за това, не иска да взема никакви мерки ...“* и *„Единственото, което мога да твърдя, че Артекс работи с протекции и над фирмата има „разпънат чадър“, а оттам нататък не мога да кажа кой как и защо ги подкрепя.“*

По делото чрез изслушване на заключението на допълнителната съдебно-техническа експертиза е приобщена чрез моментни снимки на екрана на смартфон на св. М. Б. (скрийншот) и електронна кореспонденция на потребители М. Б. и П. П. в социалната мрежа Фейсбук, водена между тях от 19.10.2017 г. до 10.07.2019 г. и за които се установява от показанията на М. Б., че са били свидетеля М. Б. и арх.П. М. – млади, представляващ дружество от групата дружества Артекс. В изпращаните помежду им съобщения, сред които е била налице значително по-голяма активност от св. М. Б., същите са защитавали съобразно своите различни позиции за осъществяването на проекта „Златен век“ (като едните са смятали, че това е постижение на съвременната архитектура и значим проект за нова и модерна столица на европейска държава, а други, че това е проект за изключително висока сграда на неправилното място в гр. София). Дискутирана е възможността за неговото изпълнение въз основа на издаденото разрешение за строеж и приложимостта на различните редакции на ЗУТ за неговото действие във времево отношение. На 04.11.2017 г. при обсъждане на подкрепящите позиции „за“ и „против“ проекта, за които се твърди да са били събирани подписи, П. П. е заявил, че е налице *„справедливо противопоставяне“* на идеите на свидетеля за *„дестабилизация на обществото“*, а на реакцията на последния с изявлението *„ ... не си в ред!“* посочил *„... Всички не сме в ред и аз, и всички с мен, и Политиците с нас ...“*, а след това продължил *„София и България са с нас.“* Изявлението *„Политиците с нас“* било възприето буквално от свидетеля М. Б., според неговите показания.

Представени са също и писма от търговски партньори и клиенти на ищцовите дружества, изпратени до тях през периода м. април 2019 г. – м. юни 2019 г., с които поради изнесеното в медийното пространство за тях са били променени параметри на съществуващи търговски отношения с поставяне на изисквания за представяне на гаранции и възможността за финансиране на проекта, отложени са плащания по сключена сделка за обекти в сградата и не са реализирани сделки с други, за които са били водени преговори. Писмата са били изпратени до ищцовите дружества след водени предварителни разговори, като в част от тях, изнесеното в медийното пространство се свързва и с Инициативен комитет Лозенец.

Свидетелят М. К., експерт в отдел „Продажби“ на „Артекс Инженеринг“ АД е посочил, че е участвал пряко в предлагането на имотите в обект „Златен век“. След

март, април и след този период имало промяна в търсенето на обект „Златен век“. Намалели провежданите срещи. Клиенти се отказвали, като сочели като причина действията на Инициативен комитет Лозенец, без да сочат конкретни имена. Клиент, който преговарял за пет обекта, се отказал в последния момент. Имал притеснения за проекта от това, което четял в социалните мрежи. Клиенти за обекти в други сгради питали дали и за тези сгради не може да стане като при „Златен век“. В социалните мрежи започнало навсякъде да се пише и хората ги четяли. Това били инициативи на Инициативен комитет Лозенец, които излизали с различни твърдения, които били неверни и клеветнически. Свидетелят е виждал и коментари на Н.В. в личен чат с П. М. и си спомня негови думи, че Артекс“ трябва да отидат да строят в Белене. Това бил негативен коментар.

Свидетелят Д. Р., който се занимава от четири години с предлагане на проекта „Златен век“ в „Артекс Инженеринг“ АД е посочил, че през март, април 2019 г. и впоследствие имало спад в интереса към проекти на дружеството, намалели срещите. Хората се притеснявали да не се случат събитията, като тези, инициирани от Инициативния комитет. Клиенти се отказвали дори при сключен предварителен договор. Притеснявали се от изказванията на Инициативния комитет и последващите събития. В клиентите имало съмнение в името и репутацията на Артекс. Притеснявали са същите неща да не последват и относно други проекти на дружеството. Те никога не говорили с конкретни имена, но асоциирали Инициативен комитет Лозенец с хората, които го представят по медиите. Продажбите и интересът към проекта „Златен век“ от 2017 г. до 2019 г. вървели нормално.

При така установеното от фактическа страна, съдът намира от правна страна следното:

Основен спорен въпрос по делото е търпят ли подлежащи на обезщетяване неимуществени вреди юридически лица от изразени чрез средства за масово осведомяване обидни, клеветнически твърдения, уронващи доброто име и репутацията им. Въпросът вече неколkokратно е разглеждан в практиката на ВКС и на него е отговорено утвърдително (така решение № 274 от 18.03.2019 г. по гр. дело № 5120/2017 г. на ВКС, ГК, IV ГО, решение № 206 от 26.03.2019 г. по гр. дело № 4762/2017 г. на ВКС, ГК, III ГО, и решение № 29 от 10.03.2020 г. по гр. дело № 1690/2019 г. на ВКС, ГК, IV ГО). В тях се приема следното:

В своята практика, Европейският съд по правата на човека, създаден за да осигури спазване на задълженията по Конвенцията, поети от подписалите я държави, признава на юридическите лица право на обезщетение за неимуществени вреди – право на вреди от неосигуряване на справедлив съдебен процес в разумен срок (чл. 6 ЕКЗПЧОС); право на свобода за изповядване на религията (чл. 9 ЕКЗПЧОС); право на осигуряване на ефикасни правни средства за защита пред съответните национални власти (чл. 13 ЕКЗПЧОС); право на свобода на събранията и сдружаването (чл. 11 ЕКЗПЧОС); право на защита от дискриминация (чл. 14 ЕКЗПЧОС). В поредица свои решения, Европейският съд по правата на човека присъжда обезщетения за неимуществени вреди на юридически лица и в частност на религиозни организации – по дело Висш духовен съвет на мюсюлманската общност срещу България по жалба № 39023/1997 г. за нарушение по чл. 9 ЕКЗПЧОС на свободата на религията, изразяващо се в необоснованата държавна намеса в организацията на религиозната общност; дело Светия синод на Българската православна църква и други срещу България по жалби № 412/03 и № 35677/04 за нарушаване на правата по чл. 9 от Конвенцията; по дело Митрополитска църква на Б. и други срещу Молдова по жалба № 45071/99 за

нарушение на чл. 9 ЕКЗПЧОС поради отказа на държавата да се признае църквата жалбоподател, за нарушение на чл. 11 ЕКЗПЧОС на свободата на сдружаване, както и за нарушение на чл. 13 от Конвенцията поради неосигуряване на правни средства за защита за получаване от национален орган на обезщетение поради нарушено право на свобода на религията; дело Свидетелите на Йехова в Москва срещу Русия по жалба № 302/02 за нарушение на чл. 6 ЕКЗПЧОС за вреди от нарушение на правото им на разглеждане и решаване на делото в разумен срок.

Европейската конвенция за защита правата на човека е ратифицирана от Република България със закон, приет от Народното събрание на 31 юли 1992 г. - ДВ, бр. 66 от 1992 г., в сила за Република България от 7 септември 1992 г., предвид което и по силата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България е част от вътрешното право на страната, а нормите и имат предимство пред нормите на вътрешното законодателство, които им противоречат. Нормите на ЕКЗПЧОС следва да бъдат прилагани пряко от националните съдилища, които са длъжни да тълкуват тези на вътрешното законодателство в съответствие с възприетите стандарти в решенията на Съда по правата на човека.

Принципното разрешение за възможността неимуществени вреди да бъдат търпени от юридически лица е намерило отражение и в българското законодателство след 2000-та година. Съгласно чл.1 ЗОДОВ изм. ДВ, бр. 105 от 2005 г.) държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, а съгласно чл. 4 от Закона, обезщетението е за всички имуществени и неимуществени вреди, пряка и непосредствена последица от увреждането. Съгласно чл. 631а ТЗ (нов - ДВ, бр. 58 от 2003 г.), обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, пряка и непосредствена последица от увреждането се дължи на длъжника физическо или юридическо лице, когато с влязло в сила решение молбата на кредитор за откриване на производство по несъстоятелност бъде отхвърлена, ако кредиторът е действал умишлено или с груба небрежност. Право на обезщетение за неимуществени вреди е предвидено и в чл.76а ЗМГО (нов - ДВ, бр. 43 от 2005 г.) при нарушение на правата върху марки и географски означения, чиито притежатели могат да бъдат и юридически лица; по чл. 95, ал. 2 вр. с чл. 5 ЗАСП при нарушение на авторско, сродно нему или друго право, носител на което е юридическо лице, както и в чл. 57а. (Нов - ДВ, бр. 73 от 2006 г.) от Закона за промишления дизайн, съгласно който обезщетение се дължи за всички претърпени имуществени и неимуществени вреди и пропуснати ползи, които са пряка и непосредствена последица от нарушение, а съгласно чл.1 от Закона, приложението му е по отношение на българските физически и юридически лица, както и по отношение на чуждестранни физически и юридически лица от държави, които участват в международни договори, по които Република България е страна. Обезщетение за неимуществени вреди се дължи и на основание чл. 74 вр. с чл. 3 от Закона за защита от дискриминация (Обн., ДВ, бр. 86 от 30.09.2003 г., в сила от 1.01.2004 г.) за нарушение на право на равно третиране. Право на обезщетение за неимуществени вреди на юридически лица е уредено и в чл. 60а ЗСВ (Нов - ДВ, бр. 50 от 2012 г., в сила от 1.10.2012 г.) за нарушение на правото им на разглеждане и решаване на делото в разумен срок.

Така съществуващата правна уредба дава възможност юридическите лица да претендират обезщетение за неимуществени вреди от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност (ЗОДОВ); от забавено правосъдие (чл. 60а ЗСВ); от нарушение на правата им върху авторски права, марки, географски означения

или промишлен дизайн (чл.76а ЗМГО и чл. 57а ЗПД); от нарушено право на равно третиране (ЗЗДискр.). Няма основание да бъде изключена и възможността да се присъди обезщетение за неимуществени вреди на юридически лица и от изнесени чрез средства за масово осведомяване клеветнически твърдения, уронващи авторитета им. Обратно, в своята задължителна практика (Тълкувателно решение № 4 от 2012 по тълк.д. № 4 от 2012 г. ОСГТК ВКС), Върховният касационен съд приема, че обезщетяването на неимуществените вреди е принцип, а не изключение; че такова се дължи и при договорна отговорност.

Настоящият съдебен състав споделя така приетото от ВКС. С оглед изложеното, уронването на доброто име и търговската репутация на „Артекс Златен век“ ООД и „Артекс Инженеринг“ АД чрез изнасяне на обидни, клеветнически твърдения в средства за масова информация съставлява нарушение на защитимо право, чието засягане няма парична оценка, поради което причинените неимуществени вреди подлежат на обезщетяване.

От друга страна, за да бъдат основателен искът на ищците за обезвреда на претърпените от тях неимуществени вреди от поведението на ответника, следва да са налице кумулативно всички елементи от сложния фактически състав на непозволеното увреждане по чл. 45, ал. 1 от ЗЗД - извършено виновно от ответника противоправно деяние, от което в причинно - следствена връзка да са настъпили вреди за пострадалия от сочения вид и в търсения размер. Единствено за наличие на вината законът въвежда оборима презумция с разпоредбата на чл.45, ал.2 от ЗЗД.

При обсъждане на въпроса дали е налице противоправно поведение от страна на ответника Н.В. следва да се има предвид следното:

В българското право клеветата е противоправно деяние и може да се изразява в две форми - а) разгласяване на несъществуващо позорно обстоятелство или б) приписване на неизвършено престъпление (чл. 147, ал. 1 от НК). При първата форма трябва да е налице довеждане до знанието на трето лице на твърдение за съществуването на определен факт, свързан от дееца с личността на пострадалия, който е от естество да накърни неговото добро име в обществото. В гражданското право не е необходимо деликта, представляващ клеветнически твърдения срещу трето лице, да покрива състава на клеветата по НК. Достатъчно е да е извършено противоправно деяние чрез изнасяне на неверни позорящи факти, включително с твърдения за престъпна дейност, нанесло вреди на оклеветения, като при твърдяно престъпление не е необходимо лицето да е осъдено с влязла в сила присъда. Клеветническите твърдения следва да са ясно свързани с личността на ищеца (а при твърдения за извършено престъпление - с негови служители), дори да не покриват напълно фактическия състав на чл. 147, ал. 1 НК, като оклеветеният следва да е посочен по име или по всякакъв друг начин, който не оставя съмнение относно неговата личност (така решение № 439/20.01.2016 г. по гр.д. № 2773/2015 г. на IV г.о. на ВКС). Твърдението трябва да е ясно и да изразява несъмнено знание за съдържащите се в него факти. Освен това неверните позорящи факти трябва обективно да бъдат съобщени, а не да се извеждат чрез предположения, асоциации, интерпретации или други форми на субективна психическа дейност.

Клеветата и обидните твърдения могат да бъдат разпространени публично чрез медиите. От друга страна обаче свободата на печата и средствата за масова информация, както и правото на мнение и на търсене и разпространяване на информация са защитени от чл. 40, ал. 1, чл. 39, ал. 1 и чл. 41, ал. 1 от Конституцията на Република България (К).

При предявяване на искиове за вреди от направени от ответника изявления по адрес на ищците следва да се съобразява от една страна гарантираната от чл.39, ал.1 от Конституцията на Република България свобода на словото и печата, и правото на изразяване на мнение, и от друга – правото на добро име. Упражняване на правото по чл.39, ал.1 от КРБ не следва да се използва, за да се увреди доброто име на друго, чрез твърдения и оценъчни мнения. Не е противоправно поведение да се изказва мнения с негативна оценка, засягащо конкретно лице. Свободата на изразяване на мнение обаче е изключена в хипотезите, визирани в чл.39, ал.2 от КРБ, като във всеки друг случай е гарантирана свободата на изразяване на мнение, свои или чужди оценъчни съждения и проверени, включително и отрицателни факти за някого. Според съдебната практика негативните оценки не пораждат отговорност, ако не са насочени към засягане достойнството на личността или нейното добро име. Константно е прието от съдилищата, че оценъчните съждения не могат да се проверяват за тяхната вярност - те представляват коментар на фактите, а не възпроизвеждане на обстоятелства от обективната действителност. За вярност могат да бъдат проверявани фактическите твърдения, разпространени от лице, медия или средство за масова информация. Ако те са верни, за тях не се носи отговорност, дори да позорят адресата на публикацията, а ако не са верни, може да се носи отговорност, доколкото засягат неблагоприятно адресата и доколкото авторът или разпространителят не е положил дължимата грижа преди разпространението им да провери достоверността на разпространената информация. В този смисъл решение № 85/2012 г. по гр.д. № 14862011г IV ГО, № 62/2012г по гр.д. № 1376/11 IV ГО и др.

В контекста на казаното, противоправно би се явило поведението на ответника, ако пред посочените в исковата молба медии, е направил изявления конкретно засягащи жалбоподателките-ищци посредством клеветнически твърдения за неверни и позорящи факти.

Настоящият съдебен състав намира, че в конкретния случай се установява от събраните относими доказателства, а и не се спори между страните, че ответникът е направил конкретно посочените от жалбоподателите в исковата молба изявления. Изявленията, направени в предаването „Тази събота и неделя“ по БТВ на 23.03.2019 г. обаче представляват критична оценка на общественозначими събития, в които участват и дружества от групата Артекс. Те представляват общи съждения, умозаклучения, мнения и предположения, касаещи работата на тези дружества по проект „Златен век“, както и по скандала „Апартаментгейт“ без да се сочат конкретни факти и обстоятелства от обективната действителност, или конкретни деяния на жалбоподателите, поради което не може да бъде преценявано дали същите са верни или неверни. Самият Н.В. пояснява в процесните изказвания, че не може да си обясни случващото се (липса на проверки от ДНСК и други институции), освен с наличието на политически протекции, на „политически чадър“ по отношение на Артекс без да може да каже кой го осъществява, като последното представлява очевидно не твърдение за конкретен факт, а негово предположение. От друга страна посоченото от него, че строежът на Артекс е незаконен има изцяло оценъчен характер.

Същото важи и за интервюто пред BIG5. В него Н.В. отново изказва свое мнение и предположение защо никой не иска да направи проверка на строежа на ул. „Златен рог“, като предполага, че това е заради наличие на „политически чадър“. Отново липсва твърдение за конкретен факт, а е направено оценъчно съждение с негативна конотация.

В изявленията му в предаването по БТВ на 06.04.2019 г., касаещи бъдещо

строителство на двестаетажна сграда в Белене очевидно няма нито твърдения за факти, нито те имат обидно съдържание. Изявленията имат фантазийно съдържание за една бъдеща нереалистична възможност, чрез които той подчертава по ироничен начин поддържаното несъгласие със строежа на 34 етажна сграда в Лозенец (с нейната височина на това неподходящо място), като сочи, че в Белене (символ на нещо далечно и безлюдно) няма значение колко висока сграда (дори 200 етажна) биха построили, тъй като тя няма да пречи на никого. Пожелателното подаряване на апартаменти на политици там пък е коментарна препратка към случая „Апартаментгейт“ и не съдържа нито конкретни твърдения за факти, нито има обиден смисъл. Не се сочи и никакво конкретно облагодетелстване на дружествата Артекс от това, за да е вярно посоченото от жалбоподателите, че се внушава участието им в търговия с влияние и корупционни схеми.

Посоченото обосновава извод, че Н.В. не е прекрачил границите на свободата за изразяване на критично, макар и негативно мнение в нито един от трите конкретни случая, на които се позовават жалбоподателите.

Липсата на противоправно поведение от страна на въззиваемия обосновава неоснователност на претенцията на жалбоподателите към него за обезвреда.

Следва да бъде посочено освен това, че от доказателствата по делото не се установява причинна връзка между процесните изявления на Н.В. и твърдяното от жалбоподателите засягане на тяхното добро име и репутация. По делото се установява от множеството публикации в печатни и електронни медии, че т.нар. Апартаментгейт и случаят със строежа на „Златен век“ са широко обсъждани в публичното пространство, като обсъждането далеч надхвърля изявите на Н.В. във връзка с тях. Двамата разпитани свидетели – служители в „Артекс Инженеринг“ АД сочат, че отливът на техни клиенти е бил именно заради коментарите в медиите, но никой от тях не сочи конкретно изявления на Н.В., а както бе посочено, неговите медийни изяви по случая със „Златен век“ са като „капка в морето“ и не може да се приеме, че са от естество да причинят твърдения отлив от клиенти и породили се у тях съмнения в репутацията на Артекс.

Предвид изложеното и липсата на елементи от фактическия състав на непозволеното увреждане, предявените иски са изцяло неоснователни. Неоснователни са твърденията на жалбоподателите за нарушение на закона при постановяване на първоинстанционното решение – след като не са доказани всички предпоставки на деликтната отговорност, то не е налице хипотезата на чл. 45 ЗЗД. Поради съвпадане на изводите на въззивната инстанция с изводите на първоинстанционния съд, въззивната жалба е неоснователна и обжалваното решение следва да бъде потвърдено.

По разноските: При този изход от спора право на разноски пред настоящата инстанция има въззиваемият. Той не е доказал такива, но е бил представляван безплатно от адвокат при условията на чл. 38, ал. 1, т. 3 ЗА, на когото следва да бъде определено адвокатско възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА, при приложение правилата на Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения. При защита на защитен интерес в размер на 50 000 лева срещу всеки от жалбоподателите, на Адвокатско дружество „Б., В. и Н.“, с което е сключен договор за правна защита се дължат по 2030 лева от всеки от тях.

Воден от изложеното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 3327/04.06.2020 г. по гр.д. № 7426/2019 г. на СГС, I-29 състав.

ОСЪЖДА всяко от дружествата „Артекс Златен век“ ООД, ЕИК 175376051, със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Неофит Рилски“ № 46 и „Артекс Инженеринг“ АД, ЕИК 175155346 със седалище и адрес на управление гр. София, ул. „Неофит Рилски“ № 46 да заплати на Адвокатско дружество „Б., В. и Н.“, БУЛСТАТ 177169957, гр. София, ул. „Лавеле“ № 38, ет. 2, ап. 5 по 2030 лева всяко от тях – адвокатско възнаграждение пред САС, определено при условията на чл. 38, ал. 2 ЗА.

Решението може да се обжалва пред ВКС в едномесечен срок от връчването му на страните, при наличие на предпоставките по чл. 280, ал. 1 и ал. 2 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____